

Handläggare
Christina Grönberg
Telefon: 08-508 87 010

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 22 oktober 2019

Ärende 8

Yttrande över remiss av betänkandet ”Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)”

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 2019/1270

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Christina Wattjersson
avdelningschef
Jobbtorg Stockholm

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Målet är att, personer med funktionsnedsättning ska uppnå jämlikhet i levnads-villkor och full delaktighet i samhället. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska vara en grund för politiken. Utredningen föreslår en styrning som involverar funktionshindersrörelsen, kommunsektorn, arbetsmarknadens parter med flera i genomförandet av den nya funktionshinderspolitiken. Utredningen har identifierat sju samhällsområden av särskild betydelse (arbete och försörjning, utbildning och livslångt lärande, transporter, kultur, hälso- och sjukvård samt tandvård, social välfärd och trygghet samt bostad,

byggd miljö och samhällsplanering). För varje område föreslås en lämplig nationell myndighet få ett samordnande ansvar.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar intentionerna och målsättningarna i den nya funktionshinderpolitiken. Förvaltningen anser att de sju prioriterade områdena är viktiga för att genomföra den nya funktionshinderpolitiken. Förvaltningen är positiv till att en nationell samordnare tillsätts för att stödja den nya funktionshinderpolitiken och att det är viktigt att en sådan funktion också inhämtar och förmedlar vidare hinder och svårigheter i myndigheternas system.

Bakgrund

Styretredningen för funktionshinderspolitiken har haft i uppdrag att se över styrning och uppföljning av det nya målet för funktionshinderpolitiken som beslutades av riksdagen år 2017.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Målet för funktionshinderpolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet, barnrättsperspektivet ska beaktas och med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som grund kan politiken bli en integrerad del av arbetet för mänskliga rättigheter.

Styrning

Utredningen förordar en förhandlings- och samverkansbaserad interaktiv samhällsstyrning där beslutsfattandet decentraliseras istället för en traditionell uppifrån-och-ner styrning, som präglas av detaljstyrning. Denna styrning ger goda möjligheter att involvera funktionshindersrörelsen, kommunsektorn, arbetsmarknadens parter och andra i det konkreta genomförandet av den nya politiken. Utredningen lyfter vikten av att representanter för personer med funktionsnedsättning mer tydligt och effektivt än i dag ska involveras i beslut som påverkar vardagen. Kommunerna identifieras som centrala i genomförandet av funktionshinderspolitiken och för att det nationella målet ska uppnås.

Prioriteringar

Utredningen har lagt fram förslag på hur politiken ska styras inom sju samhällsområden av särskild betydelse:

- Arbete och försörjning
- Utbildning och livslångt lärande
- Transporter
- Kultur
- Hälso- och sjukvård samt tandvård
- Social välfärd och trygghet
- Bostad, byggd miljö och samhällsplanering.

För varje område föreslås en lämplig myndighet få ett samordnande ansvar (Arbetsförmedlingen, Statens Skolverk, Trafikverket, Statens Kulturråd, Socialstyrelsen och Boverket). Dessa ska, via genomförandeplaner, indikatorer för uppföljning och återrapportering till regeringen vartannat år, driva på arbetet.

Sju frågor av särskild vikt ska genomgående prioriteras i all styrning och uppföljning:

- Digitalisering
- Demokratisk delaktighet
- Rättssäkerhet och rättsväsende
- Fritid och idrott
- Folkhälsa
- Upphandling
- Konsumentfrågor.

Arbete och försörjning

I utredningens förslag om arbete och försörjning som ett särskilt prioriterat samhällsområde finns ett övergripande mål:

personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter till delaktighet på arbetsmarknaden. Arbete och möjlighet till egen försörjning har en avgörande betydelse för jämlika levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning.

Att omfatta både arbete och försörjning bidrar till att stärka individperspektivet där arbetsmarknads- och socialförsäkringssystem behöver vara sammankopplat samt flexibelt. Personer med funktionsnedsättning har en svagare ställning på arbetsmarknaden än andra, sysselsättningsgraden är lägre än i den övriga befolkningen. 56 procent av personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga hade en sysselsättning år 2017 (drygt 80 procent i övriga befolkningen).

Unga med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen unga som varken arbetar eller studerar. *Utbildning och livslångt lärande* har en nära koppling då utbildning oftast är avgörande för tillträde till arbetsmarknaden.

Utgångspunkter arbete och försörjning

I FN-konventionen artikel 27 regleras rätten till arbete och sysselsättning. Genom artikeln erkänns rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Staten ska skydda, främja och vidta åtgärder såsom lagstiftning för att förverkliga rätten till arbete. Artikel 26 reglerar rätten till habilitering och rehabilitering och artikel 28 rätten till tillfredställande levnadsstandard och social trygghet.

FN-kommittén har rekommenderat Sverige att genomföra en översyn av arbetsmarknadsinsatser i syfte att förbättra möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få arbete. Agenda 2030 har flera utvecklingsmål kring sysselsättning och arbetsvillkor. Främst mål 8 att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Regeringen har vidare pekat ut arbetsmarknad som ett politikområde av särskild betydelse för att nå det nationella målet inom funktionshinderspolitiken. Myndigheten för delaktighet (MFD) och Sveriges kommuner och Landsting (SKL) har betonat vikten av området arbete och försörjning

Statlig styrning arbete och försörjning

Arbetsrättsliga regler, arbetsmarknadspolitiska insatser, särskilda regler mot diskriminering och arbetsmiljölagstiftningen är viktiga styrmedel. Individuella stöd, medel för utvecklingsinsatser, krav på sociala villkor i bidragsgivning och upphandling är också exempel på styrmedel. Även socialförsäkringssystemet påverkar möjligheterna till arbete och försörjning. Försäkringskassan svarar för insatser som arbetsinriktad rehabilitering och samordnar insatser för att en individ ska kunna återgå i arbete eller arbetssökande.

Förordningsändringar arbete och försörjning

Inom området arbete och försörjning föreslår utredningen att det i förordningen (2007:907) instruktion för europeiska socialfonden i Sverige och (2007:913) instruktion för Arbetsmiljöverket införs en paragraf med lydelsen:

Myndigheten har ett särskilt ansvar för att, inom ramen för sitt verksamhetsområde, bidra till arbetet med genomförande och uppföljning av funktionshinderspolitiken inom samhällsområdet arbete och försörjning.

Utredningen föreslår också en utökning i förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen:

Arbetsförmedlingen ska, inom samhällsområdet arbete och försörjning, verka för att personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter till delaktighet på arbetsmarknaden. Inom detta samhällsområde har Arbetsförmedlingen ett samordnande ansvar och ska i övrigt inom sitt verksamhetsområde vara stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

Även instruktionen till Försäkringskassan i förordningen (2009:1174) stärker skrivningen i instruktionen från ”ha ett samlat ansvar” till ”ha ett särskilt ansvar” i genomförandet och uppföljningen av funktionshinderpolitiken.

Utbildning och livslångt lärande

Utredningen redovisar att regeringen har pekat ut utbildning som ett politikområde av särskild betydelse för att nå det nationella målet inom funktionshinderspolitiken. Det övergripande målet inom området är: *att personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande*

Nationell samordnare

Utredningens övergripande slutsats är att det finns utmaningar i att realisera målsättningen i funktionshinderpolitiken. Det handlar exempelvis om att olika aktörer inom olika samhällsområden kommit olika långt i sitt arbete och att uppgifts- och ansvarsfördelning varierar mellan departement, statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer inom olika samhällsområden. Utredningen menar att det kommer krävas en tydlig politisk uppbackning och en tydlig samt gemensam målbild mellan förtroendevalda på nationell, regional och lokal nivå. Utredningen föreslår också att regeringen, under en begränsad tid, tillsätter en nationell samordnare som stöttar dialog kring och genomförande av den nya politiken för att stärka arbetet med att uppnå det nationella målet och till att FN-konventionens rättigheter förverkligas i hela samhället

Konsekvenser

Utredningens förslag ska finansieras inom befintliga ramar. Eftersom funktionshinderpolitiken är tvärsektoriell och ingår i många samhällsområden bör den vara en del av myndigheternas ordinarie processer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningen, i samverkan med Jobbtorg Stockholm.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar intentionerna och målsättningarna i den nya funktionshinderpolitiken. Förvaltningen anser att de sju prioriterade områdena (arbete och försörjning, utbildning och livslångt lärande, transporter, kultur, hälso- och sjukvård samt tandvård, social välfärd och trygghet samt bostad, byggd miljö och samhällsplanering) är viktiga för att nå framgång med den nya funktionshinderpolitiken.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i utredningens synpunkt att området arbete och försörjning har en avgörande betydelse för jämlika levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen är positiv till föreslagna förordningsändringar som förtydligar instruktionerna till berörda myndigheter. Rätten till arbete är en central utgångspunkt i förvaltningens arbete med målgruppen funktionsnedsatta. Det finns, precis som framgår av utredningen, utmaningar. I förvaltningens arbete uppstår hinder på grund av regelverk, ersättningar och myndighetssamverkan som försvårar för målgruppen att pröva sin arbetsförmåga. Det kan handla om en rädsla hos individen att förlora sin ersättning, sin plats inom daglig verksamhet etc. om individen prövar arbete som sedan inte leder till anställning. Förvaltningen har initierat ett utvecklingsarbete med hjälp av finansiering från Samordningsförbundet Stockholm samt ett av Europeiska socialfonden beviljat projekt *Rätt stöd för mig* som syftar till att förbättra övergångar till arbetsmarknaden från gymnasiesärskola och daglig verksamhet.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att utbildning och livslångt lärande är en viktig grundförutsättning för att nå framgång inom arbete och försörjning och anser därmed att det övergripande målet för området *att personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande* måste tillgodoses.

Arbetsmarknadsförvaltningen håller med utredningen om att de prioriterade områdena är sammanlänkade och att alla måste fungera för att uppnå intentionen i funktionshinderpolitiken. Därmed är utredningens breda ansats bra.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att en nationell samordnare tillsätts för att stödja den nya funktionshinderpolitiken. Det är viktigt att en sådan funktion också inhämtar och förmedlar vidare hinder och svårigheter i myndigheternas system. Förvaltningen ser att en nationell samordnare behöver arbeta för att:

- Förtydliga ansvarsfördelning, uppföljning och styrning
- Identifiera strukturella och organisatoriska problem, samt motverka att det blir individens problem.
- Identifiera och undanröja inlåsnings effekter
- Säkerställa att insatser och trygghetssystem syftar till att stödja återgång i arbete och studier
- Verka för att bättre stöd erbjuds i syfte att fler får möjligheter till kunskap, validering och examen
- Verka för att arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning kan kombineras med utbildning
- Bidra till ökad kunskap om FN-konventionen
- Bidra till att stärka rättighetsperspektivet
- Bidra till mer fokus på attityder och fördomar samt ökad kunskap om vikten av en inkluderande arbetsmarknad.

Bilaga

1. Remiss: betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)